

Kulturundervisning i handelsskolen - en mulig model

Grete Trudsø Johansen

Cand.mag. i tysk og dansk.
Statens Erhvervspædagogiske Læreruddannelse
og Fredericia-Middelfart Handelsskole.

Ordet kultur optræder med stigende hyppighed i handelsskolens læreplaner, lige fra handelsskolens grunduddannelse via højere handelseksamen til markedsøkonomuddannelsen. Naturligvis har vi altid undervist i kultur, både gennem sagprosa og skønlitteratur, men alle skoleformer har vel mærket den overgang, som har fundet sted fra „finkulturel“ undervisning til en mere „Landeskunde“-præget kulturundervisning. Denne sidste er yderligere blevet suppleret af en mere etnologisk tilgang, hvor hovedvægten lægges på sædvaner, samlivsregler og de bagved liggende økonomiske og politiske strukturer, moralopfattelsen etc.

Undervisningsministeriets Erhvervsskoleafdeling (ESA) bevilgede i 1993 midler til udviklings- og forsøgsar-

bejde på en handelsskole i samarbejde med SEL's Odense-afdeling inden for anvendt kulturundervisning.

Ideen i projektet var at tilgodese flere af de nye tendenser i handelsskolens pædagogik: tværfaglighed med udgangspunkt i erfaringspædagogikken (Negt/Dewey).

Vi udviklede en model, der kunne få elevernes iagttagelser af deres egen - og andres - omverden sat i system og føre eleverne frem til en dybere forståelse af sammenhænge og årsager.

Habermas' offentlighedsmodel med sondring mellem privatsfære, socialsfære og offentlighedssfære blev valgt til afprøvning. Den skulle bidrage til at vise sammenhænge og baggrunde.

Senere kom Gullestrups lagdelte strukturmodel (symptomlag, strukturlag og etiklag) til for at vise dybde (se litteraturlisten). Begge modeller blev tilskåret ret hårdhændet, så de kunne forklares for en klasse på første år af det treårige forløb, der består af handelsskolernes etårige grunduddannelse plus den toårige højere handelseksamen.

Følgende citat fra det oprindelige koncept viser, hvordan brugen af modellen er tænkt:

„I praksis bliver de to væsentligste opgaver:

1. At tage udgangspunkt i de manifestationer og livsytringer, som eleverne kan se og høre i deres omgivelser, i tv og radio, på firmabesøg, på rejser i udlandet o. lign., eksempelvis offentlige bygninger, statuer, mindesmærker, slotte, kirker; kalenderåret, familiestrukturer, indkøbsvaner, handelsliv, fritidsliv, socialforsorg.

Ad denne vej tilstræbes dernæst en forbindelse til de teoretiske forhold, såsom historie, samfundsforhold, lovgivning, myter, ritualer, litteratur, musik, kunst.
- *Altså fra det praktiske til det teoretiske, eller: fra erfaring, Dewey, til teori derom, Habermas.*

2. At inddele og undersøge kulturen, som den manifesterer sig via elevernes iagttagelser i forskellige samfundslag, i de tre livssfærer:

- *Privatsfære (familie, dagligliv m.m.)*
- *Socialsfære (arbejdsliv, bl.a. produktion og handel, skole, uddannelse m.m.)*
- *Offentlighedssfære (stat, politik, kirke, retsvæsen m.m.) samt, som en meget vigtig faktor, at påpege sammen-*

hænge mellem disse.“ (bearbejdelse af Habermas' teori).

Angående **Gullestrups lagdelte model** kan følgende eksempel, som også blev forelagt for eleverne, bidrage til forståelsen:

Under et besøg i Letland bemærkede en af SEL's projektmedarbejdere, at gadebilledet var ualmindeligt stærkt præget af hundeejere med deres ofte meget flotte racehunde. Her er der tale om **symptomlaget**, som umiddelbart kan iagttages.

På nærmere forespørgsel viste det sig imidlertid, at hundeeavl ikke var den primære drivkraft; det var derimod det gamle regimes forbud mod forsamlinger, hvor der kunne diskuteres politik og samfundsforhold, især ud fra en kritisk holdning. De private hundeeavlerforeninger var således et værn mod indblanding fra magthavernes side. Her er der tale om **strukturlaget**, som indeholder de bagvedliggende politiske og økonomiske kræfter.

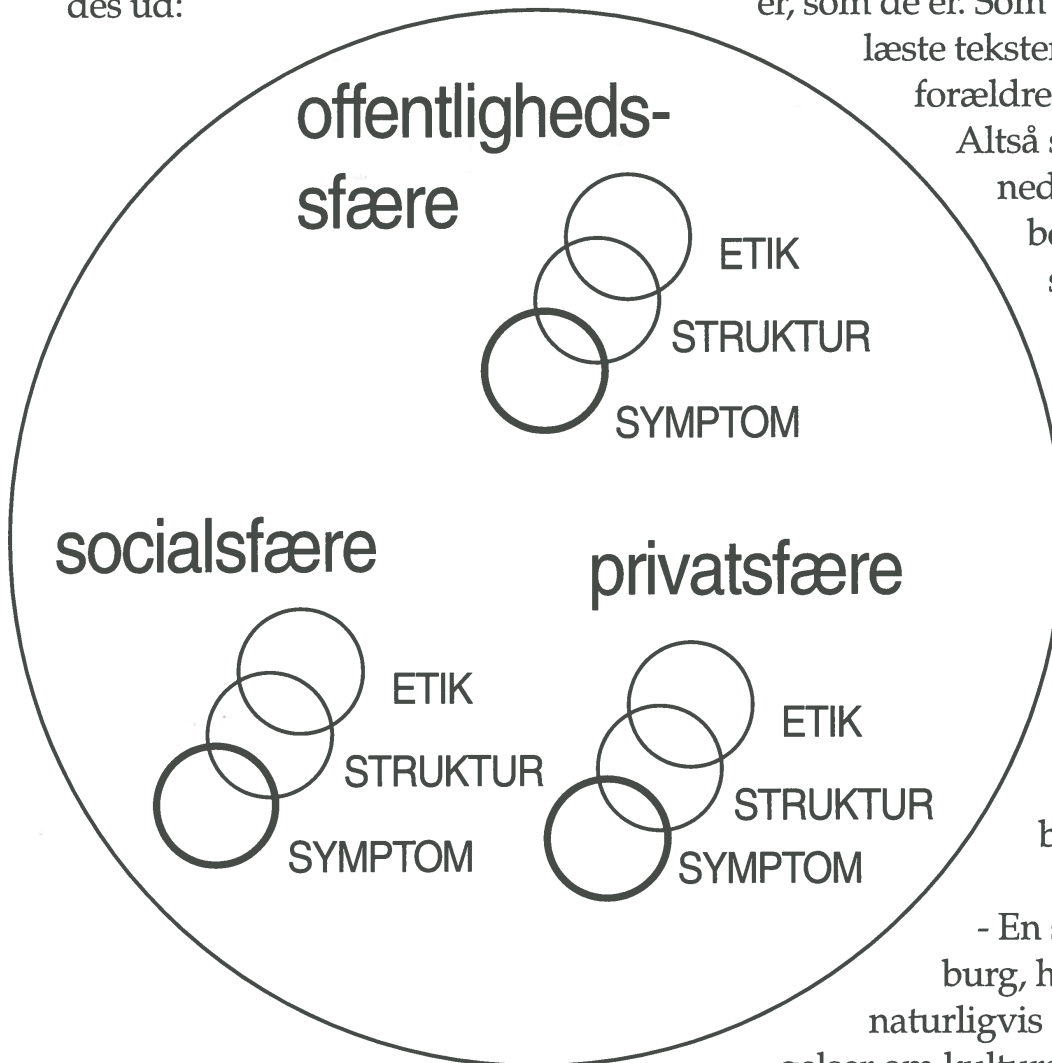
Endelig kan man diskutere det endnu dybere liggende **etiklag**: Hvad er det for en moral og hvad er det for et menneskesyn fra statens side, der fører til sådanne manifestationer i menneskers hverdag?

Projektet i praksis

Projektet blev tilknyttet en hg-klasse på Århus Købmandsskole, Viemosevej afd., i følgende fag: dansk, engelsk, tysk, salg-og-service samt samfund-handel-og-kultur.

I Århus havde man tidligere arbejdet med Gullestrups lagdelte kulturanalysemodel og havde gode erfaringer med den. De to modeller blev sammenkoblet, idet de begge sigter mod at afdække kulturen i dens bredde og dybde.

Den samlede model kom til at se således ud:

Projektforløb

Der blev gennemført følgende tværfaglige forløb i den pågældende klasse:

- I oktober 93 en introduktionsuge til kultur med titlen: „Århusianske ungdomsbilleder“. Eleverne skulle i løbet af ugen samle materiale til at give et billede af ungdommen i dag. Ugen af-

sluttedes med udstilling og opvisning. Altså anvendt erfaringspædagogik, hvorunder iagttagelserne hovedsagelig befandt sig i symptomlaget/fremtrædelsesformerne.

- I december-januar et tematisk og mere teoretisk forløb, hvorunder eleverne skulle søge årsager til, at de unge er, som de er. Som oplæg anvendtes læste tekster, interviews med forældregenerationen etc.

Altså skulle eleverne søge ned i de dybere lag til bevidsthedsformer/struktur- og etiklag. Afslutningsvis udarbejdede de en avis, hvori sådanne forklaringer indgik, mest direkte i den ledende artikel, hvor hver enkelt elev skulle besvare spørgsmålet: Hvorfor er vi unge blevet, som vi er?

- En studietur til Flensburg, hvorunder eleverne naturligvis skulle gøre iagttagelser om kulturelle ligheder og forskelle.

Som opfølgning fik eleverne til opgave at skildre tysk kultur i familien, skolen og i grænselandet i en skriftlig rapport. Altså offentlighedsmodellens 3 sfærer.

- I april en uge med det obligatoriske skriftlige eksamensprojekt, som skrives i grupper. Hver gruppe valgte et land,

som skulle beskrives ud fra den samlede model. Hver gruppe skulle vælge mindst 4 af disse emner og følge dem gennem alle 3 sfærer.

Eksamensprojektet skulle have form som en kulturmarkedsguide, der blev udarbejdet med det formål at forberede et firmas medarbejdere til at rejse til det pågældende land for at udføre handelsopgaver. Eleverne valgte England, Irland, Chile, Nigeria, Tyrkiet samt Japan (2 grupper). Før projektugen havde de samlet materiale til en beskrivelse af det valgte land.

Mundtlig eksamen

Efter tilbagemelding på de skriftlige eksamensprojekter gik man i gang med at forberede mundtlig eksamen. Via dispensationsansøgning fik skolen tilladelse til at lade eleverne gå op i det samlede projekt (i stedet for et enkelt fag inden for projektet). Endnu en dispensation blev givet, således at eleverne kunne gå op til mundtlig gruppeeksamen, 4 ad gangen, i det land, som de havde beskæftiget sig med.

En yderligere krølle på den mundtlige eksamen var, at eksaminationen havde form som et rollespil, nemlig et møde mellem de fire forfattere af den skriftlige kulturmarkedsguide og et firmas medarbejdere. Gruppen skulle „ruste“ firmaets medarbejdere til at rejse ud og arbejde i det pågældende land, dels ved at uddybe kulturmarkedsguiden, dels ved derudover at informere bedst muligt om landets kultur.

„Firmaets medarbejdere“ udgjordes af de to eksaminerende lærere samt to

eksterne censorer, som dækkede fremmedsprog og samfund-handel-kultur. Alle øvrige deltagere i projektet skiftedes til at sidde som fluer på væggen og lytte - spændende var det!

Hvordan gik det så?

Et vældigt engagement fra både elev- og lærerside har præget skoleåret. Et hovedindtryk er, at en del elever virkelig har magtet opgaven, selv om de syntes, det var svært - de stærke elever har virkelig haft noget at rive i. De har fremstillet en god og brugelig kulturmarkedsguide og klarede mundtlig eksamen meget overbevisende, til henholdsvis 10 og 11.

Andre grupper har været noget svagere, men også hos dem spores der en indlæring, som de vil kunne trække på i mange sammenhænge. Især har disse elever givetvis haft gavn af modellerne på den receptive side af deres indlæring, selv om de ikke i så høj grad har kunnet anvende teorierne i en strømlinjet egenproduktion.

Afslutningsvis skal det nævnes, at klassens lærere i dansk, historie, engelsk og tysk næste år vil fortsætte med anvendelse af kulturmodellen. Her er eleverne på første år af den toårige højere handelseksamen, og nu får de chancen for at uddybe deres viden og forståelse. Bl.a. vil modellen blive anvendt til at lægge et snit i historien i sagatiden og derefter blive ført længere frem i tiden, til sammenligning.

På 3. år kan eleverne så vælge tilvalgsfaget kultur.

I efteråret 1994 vil der blive udsendt en udførlig rapport over hele projektet. Fås ved henvendelse til SEL, Odense, tlf. 65 91 88 68.

Litteratur:

Dewey, John: Democracy and Education: An Introduction to the Philosophy of Education New York, Macmillan, 1916. 434 s.

Dewey, John: Erfaring og opdragelse. Kbh., Ejlers Forlag, 1974. 94 s.

Habermas, Jürgen: Teorier om samfund og sprog. Artikler 1961-76. Kbh., Gyldendal, 1981. 243 s.

Habermas, Jürgen: Theorie des Kommunikativen Handelns. Frankfurt am Main, Suhrkamp, 1984. 605 s.

Gullestrup, Hans: Kultur, kulturanalyse og kulturetik - eller hvad adskiller og hvad forener os? Kbh., Akademisk Forlag, 1992. 292 s.

Marquardt, Ole: Dannelse til myndighed. Om den herredømmefri kommunikation hos Jürgen Habermas. Århus, Århus Universitetsforlag, 1987. 148 s.

Negt, Oskar: Sociologisk fantasi og eksemplarisk indlæring. Til teori og praksis i arbejderuddannelsen. Kbh., Kurasje, 1981. 126 s.

Trondal, Per: Presse. Om Jürgen Habermas' offentlighedsteori. Kbh., Pt-undervisningsforlag, 1978. 40 s.

KULTUR, DET ER ...

„Ved kultur forstår jeg noget i retning af et menneskes/samfunds åndelige (mht. bl.a. videnskab og kunst) og materielle udviklingsniveau (evt. dannelsesniveau), også omfattende alt, hvad mennesker har forarbejdet ved åndens og håndens hjælp, i modsætning til naturen og dens frembringelser“.

KULTUR, DET ER ...

„Det er det der sidder foran på en cykel“ (fra børneudsendelse!).“

KULTUR, DET ER ...

„Som Hartvig Frisch mener jeg at kulturen er vaner på alle livets områder + alt hvad der fødes ved kreativ udfoldelse. En kultur inden for et bestemt område vil være under konstant forandring.“